

אוצר הלכות יהוד השלים

הלכות פסוקות

מקורות ועיונים

תשובות
הגר"ח קניבסקי

מהדורת ברקוביץ

ספר אוצר הלכות יחוד השלם

מקורות ועיונים

בהערות מובאות מקורי ההלכות וטעמיהם,
עם פרטים נוספים [שאי אפשר להאריך בהם למעלה],
כדי שיוכלו הלומדים להבין את ההלכות על בוריים
עם כל פרטיהם ודקדוקיהם.

פסקי דינים

למעלה מסודרות עיקר ההלכות
כדי שיוכל כל אדם לרוץ בהם
ולדעת איך להתנהג למעשה.

וגלוה אליו
תשובות בעניני הלכות יחוד
ממון הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א

מאת
אברהם קריגער
בן הרה"ג אליעזר רפאל שליט"א

ליקוואד
שנת ה' תש"פ

צורתא דשמעתתא

אחת משלשת עבירות חמורות שהתורה ציותה עליהם ב"יהרג ואל יעבור", הוא איסור גילוי עריות. והיינו, מה שהתורה אסרה לאיש ואשה זרים להתקרב זה לזה באופנים מסויימים. והיות שאחד מהגורמים הגדולים שיכשל האדם בעבירה חמורה זו, הוא ההימצאות יחד באופן שמאפשר להם להתקרב זה לזה, לכן עשתה התורה סייג לדבריה, ומנעה את האפשרות הזו, על ידי שאסרה להם להמצא לבד במקום אחד. איסור זה הוא הנקרא "איסור יחוד".

ומצינו בדברי חז"ל ובפוסקים הגדרות שונות לאיסור זה, ולכן בכל שאלה בהלכות יחוד צריך לברר ארבעה נושאים יסודיים:

א האם האיש והאשה אסורים להתייחד זה עם זה, ואם כן מהו חומר איסורם, מן התורה או מדרבנן. נושא זה יתבאר בשער א'.

ב האם הזמן שהם נמצאים ביחד יש בו שיעור האיסור להתייחד. נושא זה יתבאר בשער ב'.

ג האם המקום שבו הם נמצאים הוא מקום שאסור להתייחד. נושא זה יתבאר בשער ג'.

ד האם יש להם שומרים שמצילים אותם מאיסור יחוד. [ופעמים שהשומר אינו צריך להיות במקום היחוד ממש]. נושא זה יתבאר בשער ד'.

ומלבד ארבעה נושאים יסודיים הנ"ל, יש עוד הרבה פרטים שצריך לברר, כגון: איזה אנשים ונשים יותר חשודים מאינשי דעלמא לעבור עבירות ומחמת כן חמור דינם. ולפעמים חמור דינם מחמת שהיחוד מתקיים בזמן שאנשים ישנים, או בדרך במקום שאנשים צריכים לעצור ולהתרחק לצרכיהם. אמנם עיקר צורת גדרי האיסור, אלו הארבעה יסודות שמניתי. ולכן, בספר הנוכחי ההלכות מחולקות על פי ארבעה יסודות הנ"ל, ושאר הפרטים מצורפים ליסודות ההם.

מהדורת ברקוביץ

יוחק לתפארת זכותו של הנדיב הנכבד היקר והאהוב
אוהב תורה ולומדיה מוקיר תורה ולומדיה רודף צדקה וחסד

הרב אברהם פנחס ברקוביץ שליט"א

שקנה לעצמו זכות הדפסת מהדורה זו

לעילוי נשמת אביו הרה"ג ר' משה יהודה ב"ר צבי זצ"ל
נלב"ע בדר"ח אלול תשע"ח

ולעילוי נשמת אמו מרת גינענדל ב"ר שלמה ע"ה
נלב"ע ז' מנחם אב תש"ע

ת. נ. צ. ב. ה. אמן

יהי רצון

שיזכה להתברך בכל הברכות הכתובות בתורה,
וימלא ה' כל משאלות לבו לטובה ולברכה, וכל אשר יעשה יצליח,

ויזכה לראות בנים ובני בנים בריאים ושלמים

הולכים בדרך ה', אמן.

בית מדרש גבוה
Beth Medrash Govoha

בית מדרשו של רבנו האגון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל
Rabbi Aaron Kotler Institute for Advanced Learning
617 Sixth Street, Lakewood, NJ 08701 • (732) 367-1060 • Fax: (732) 367-7487

בס"ד יום ג' לפרשת שופטים ג' אלול תשע"ו

שמחתי מאד לראות הספר הנפלא, פרי עמלה ויגיעה עצומה של ידיד נפשי הנעלה והדגול הרב הגאון אברהם קריגער. שם הספר הוא "אוצר הלכות יחוד השלם", וכשמו כן הוא, שהרה"ג המחבר הוציא מתחת ידו אוצר שלם על עניני יחוד, כל פרט ופרט בבהירות ובסדר נכון ויפה מאד, ובודאי יהא תועלת גדול לכל עולם התורה.

הרה"ג ר' אברהם שליט"א, הוא מהאברכים המצוינים של בית מדרש גבוה בליקוואד, וידיו רב לו לברר וללבן בבהירות נפלאה סוגיות חמורות בש"ס ופוסקים. ומשים לילות כימים בהתמדה עצומה ובע"ה זכה לחבר ספר נפלאה הזה. וכבר הסכימו גדולי הפוסקים דישיבתנו על הספר, ובאתי רק לחזק ולהודיע בשער בת רבים כל הגדלות של הרה"ג המחבר, ומצורף לגדולתו בתורה הוא ענוותנותו "שייף עייל ושייף נפיק וגרים באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה". ואזכיר כאן חתנו של ידיד נפשי הרב הגאון ר' נתן הירשברג שליט"א תלמיד חכם גדול מאד ומחבר ספרים חשובים בעזרת השם, ומרא דאתרא בק"ק חשובה של בני תורה בליקוואד ור"מ בישיבות חשובות.

והנני לברך את הרה"ג המחבר שליט"א שיזכה להמשיך בעבודתו הקדושה ללמוד וללמד ולחדש חידושי תורה ולזכות הרבים בספרים כאלו מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת ונחת ושמחה וכל טוב סלה.

הכותב וחותם לכבוד התורה ולומדיה ומרביצייה,

י"ד ח' אלול תשע"ו

בית מדרש גבוה
Beth Medrash Govoha

בית מדרשו של רבנו האגון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל
Rabbi Aaron Kotler Institute for Advanced Learning
617 Sixth Street, Lakewood, NJ 08701 • (732) 367-1060 • Fax: (732) 367-7487

י"ד חשוון תשע"ח

ברמב"ם ספר המצוות שורש ד' שלא נמנה קדושים תהיו שה"ה מצוה כוללת כל התורה כולה, ועיי"ש בהמשך דבריו שיסוד כל המצוות הוא להתקדש בהם ולהוסיף בהם קדושה. ועיי"ש ברמב"ן שמסכים עם הרמב"ם במצוות קדושים תהיו ועוד, וחולק רק על המצוה דוהתקדשתם במאכלות אסורות. ויש לעיין שלפי הרמב"ן פ' קדושים שקדושים תהיו הוא מצוה לקדש עצמך במותר לך הרי הוא מצוה נפרדת ולמה שיתחשב למצוה כוללת. ומבואר שייסודה היא כלל במצוות כולם להתקדש בהמצוות, ואם יהיה נבל ברשות התורה אף אם יקים המצוות לא יתקדש בהמצוות, והרי הוא כיסוד וחלק בכל המצוות ושע"י מוקיים קדושה בכל המצוות. והנה בספר הנוכחי ספר אוצר הלכות יחוד דן בטוב טעם אם איסור יחוד הוא חלק מאיסור קריבות או דהיא איסור בפנ"ע עיי"ש, ויסוד הדבר להתקדש מעריות ואף בלא"ה שעובר על איסור קריבות עצם האיסור הוא להתקדש יותר ובפרט בענין עריות שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה רש"י קדושים.

אפריון נמטיה למע"כ ידידי מוכתר במעלות וקנייני התורה ה"ה הרב הגאון ר' אברהם קריגער שליט"א מטובי הלומדים פה ישיבת בית מדרש גבוה לן בעומקה של הלכה ומבחר ומלבן ומחדש בסוגיות חמורות ועכשיו מוציא לאור עולם ספר מקיף אוצר הלכות יחוד מברר הענין בהיקף גדול ובעומק העיון, מבואר בטוב טעם ודעת, ודן הרבה עם גדולי הפוסקים דפה אשר שבחו והיללו עבודה כבודה הזה, ובודאי יהיה תועלת גדולה הן ללומדים הענינים והן לביורר ההלכה למעשה, ויה"ר שיתקבלו דבריו בני מדרשא יפוצו מעיינותיו ויסיף עוד כהנה וכהנה בעמל התורה ובהוצאות ספרים וכו' להגדיל תורה ולהאדירה.

וכו"ח לכבוד התורה ולומדיה

י"ד ח' אלול תשע"ח

חרב עזריאל אויערבאך

בית וגן, ירושלים ת"ו

ברכת חיים ושלום להאברך החשוב
ממצויני האברכים בישיבת לייקואד הרב
אברהם קריגער שליט"א.

הן ראיתי יקרת תפארת אוצר בלום ספר
אוצר הלכות יחוד השלם אשר ניכר בו
עמלו וכשרון דבר דבור על אופניו בהלכות
יחוד הנחון לכל בר ישראל שומר תורה
ומצוות ואשר רבו פארותיו שאלותיו בכל
אתר ואתר. והספר זכה לקבץ קובץ על
יד מספרי הפוסקים ראשונים ואחרונים
עד אחרוני זמנינו באסופות של ביאורים
ובירורים בהלכות הנ"ל ערוך ומסודר
בטוב טעם ודעת וכבר העידו גדולי
ישראל בהסכמותיהם על גודל יקרת ערכו
של המחבר על כן אבוא גם אני בברכה
להמשיך עיון וברור בעמק הלכה מתוך
הרחבת הדעת ומנוחת הנפש.

עזריאל אויערבאך

אשר זעליג וייס

כגן 8

פעיה"ק ירושלים ת"ו

בס"ד, כ"ג מרחשון ע"ח

הן ראיתי את הספר הנפלא "אוצר הלכות
יחוד" שחיבר אברך היקר הרה"ג ר'
אברהם קריגר שליט"א ברב עמל ויגיעה
ובכשרונותיו הברוכות. ועל אף שלא היה
בידי לעיין הרבה בגוף הספר מן המעט
שראיתי ועיינתי, נוכחתי שהוא מפלפל
בעיון ובבקיאות גדולה בדברי רבותינו
גדולי הדורות ובמקורות בסוגיות בטוב
טעם ודעת זקנים. וכבר הללוהו ושבחוהו
גדולי הרבנים וראשי ישיבות בארה"ב
המכירים לא רק את הספר אלא אף את
המחבר היקר.

על כן ידי תיכון עמו בברכה נאמנה שיזכה
שספר זה יעלה לרצון על שלחן מלכים
מאן מלכי רבנן, ויזכה תמיד להגדיל תורה
ולהאדירה בשמחה ובשלוה כאות נפשו
הטהורה.

ביקרא דאורייתא,

הקדמה

רבינו משה בן מיימון הקדיש שורות אחדות לבאר הסיבה שמצינו אנשים נכשלים בהלכות יחוד. ואמרת, אלך בעקבותי, ואבאר דבריו כפי עניות דעתי, וגם ארחיב הדברים כיד ה' הטובה עלי.

זהנה, כתב הרמב"ם (איסורי ביאה פרק כב הלכה ט) "גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי, כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן היחוד". וכתב המגיד משנה (שם) שמקור דברי הרמב"ם הוא מהא דאיתא במסכת קידושין (פא): "אמר רבי מאיר הזהרו בי מפני בתי, אמר רבי טרפון הזהרו בי מפני כלתי".

אמנם, בדברי הגמרא הנ"ל אינו מבואר למי היו אומרים כן, ומאיה טעם היו אומרים כן. ורש"י (שם ד"ה אמר רבי טרפון) פירש, שהיו מזהירים לאנשי ביתם. וכיון שכן, יש לעיין מנא ליה להרמב"ם שהיו אומרים כן לתלמידיהם, ומנא ליה שסיבת אמירתם היתה כדי ללמדם שלא יתביישו מדבר זה. ועיין בשו"ת הרשב"א (חלק א סימן תקפו; שם סימן אלף קעח) בתוך דבריו שתמה "מאן קא מזדהר בהו, היתכן לומר דלנשותיהן היו אומרים או לבעליהן דוקא היו אומרים". ולכאורה כוונתו, שכשהם באים להמנע מלהתייחד עם בתם או כלתם אינם יכולים לסמוך על נשותיהם או בעליהם לחוד, שהרי לא בכל עת יהיו בני משפחתם מוכנים לשמור עליהם, ועל כרחק היו אומרים כן גם לתלמידיהם כדי שהם ישמרו עליהם בעת מצוא. ואולי זוהי גם כוונת הרמב"ם.

אמנם נראה, שנקודה העיקרית שעמד עליה הרמב"ם, אינה למי היו אומרים כן, אלא עצם הדבר שהיו אומרים כן. שהרי, הגם שהיתה כוונתם להמנע מלהתייחד עם בתם ועם כלתם [בין שהוא חומרא בעלמא ובין שהוא איסור מדינא], היתה להם אפשרות לקיים דבר זה על ידי שישאירו את הדלת פתוחה לרשות הרבים, או בזמן שרואים שבאים לידי יחוד יכולים לצאת מהבית. ואפילו אם נאמר שהיו צריכים איזו עזרה מאחרים כדי להמנע מלהתייחד ומחמת כן היו צריכים לבקש מאחרים שישמרו עליהם, מכל מקום למה הדגישה הברייתא האמירה שלהם "אמר רבי מאיר הזהרו בי מפני בתי, אמר רבי טרפון הזהרו בי מפני כלתי", הלא לכאורה לא זו היתה המטרה כשלעצמה, אלא רק היכי תמצוי כדי להגיע למטרה שהיא שלא יתייחדו, והיה מספיק לומר ש"רבי מאיר היה נוהר מלהתייחד עם בתו ורבי טרפון היה נוהר מלהתייחד עם כלתו". ונראה, שמזה למד הרמב"ם שהתנאים הקדושים האלו ברוב חכמתם הבינו שהסיבה שבני אדם אינם מקיימים הלכות יחוד כראוי היא מחמת שמתביישים מדבר זה, ומחמת כן לא היו מסתפקים בלהמנע מלהתייחד, אלא היו מדייקים לומר לתלמידיהם ולבני ביתם "הזהרו בי", אפילו במקום שהיו יכולים להסתפק בלי עזרתם.

ומן הראוי לעיין, למה דוקא באיסור יחוד מצינו שמחמת בושה נמנעים אנשים מלקיים מה שצוה עליהם הבורא. וגם מהו שורש בושה זו, ובמה כוחה למנוע את האדם מלקיים הלכות איסור יחוד כראוי.

וזה לשון הספר דרך פקודיך (שפירא, לא תעשה לה חלק הדבור אות כג) "העולם מקילים בזה ואפילו הבעלי תורה, והוא לחרפה לברוח מחדר שהאשה שם, בחושבם שחושדין את עצמם שיתפעלו בעבירה, על כן הן מקילין. ולחכמה ולצדקות תחשב להם באומרים שבטוחים בעצמם. ולו חכמו ישכילו שהיחוד בזולת העבירה הוא באיסור גמור". ולכאורה פה טמון היסוד, השורש, והסיבה של הדבר, למה האדם מתבייש מלעמוד נגד יצרו בענין זה. כי האדם יודע שהאיסור להתייחד מיוסד על מה שהיחוד יכול להביא את האדם לידי מעשה של גילוי עריות, וכל דיני האיסור קשורים בקשר אמיץ באותו חשש, ובמקום שאין חשש עבירה מותר להתייחד, כמו שיתבאר בפתיחה (פרק ג). וידיעה זו גורמת להאדם לחשוב שהזהירות מלהתייחד הוא גילוי דעת והודאת בעל דין שאם אכן יתייחד הוא עלול

לבוא לידי עבירה חמורה מאוד. ונוסף על זה חושב האדם, שכיון שכל דיני איסור יחוד קשורים בחשש של גילוי עריות, נמצא שאם הוא יוכל לבטוח בעצמו שלא יכשל בעבירה אין איסור להתייחד.

ועל טעות זו אנו מוצאים את הנודע ביהודה, באשמורת הבוקר בתחילת ימי הסליחות, עומד אצל הקמה וצועק (הרושי הצל"ח, דרשה ליום א' דסליחות אות יא) בזה הלשון, "רוב העולם טועים טעות, שסוברים שאיסור היחוד תלוי במעשה, שאם עבר על ידי יחוד זה ובא לידי זימה עביד איסור, אבל אם לא בא לידי זימה אז למפרע אין שום עבירה ביחוד. אבל אין הדבר כן, אפילו לא עלתה על מחשבתו הרהור עבירה, מכל מקום אם היה עם ערוה ביחוד, כבר עבר איסור דאורייתא, שהתורה אסרה איסור יחוד דאשת איש, ורבנן גזרו על הפנויה".

ומחמת רוב פשיטותו, דבר זה אינו צריך ראייה. שהרי אם נאמר שרק מי שבא לידי גילוי עריות עבר על איסור יחוד, נמצא שהאיסור להתייחד עם עריות הוא גם האיסור לגלות ערוה, ואם כן אחרי שכבר אסרה התורה לבוא על העריות משום מה הוצרכה התורה לאסור להתייחד עמהן. ועל כרחק צריך לומר, שהאיסור להתייחד הוא סייג שעשתה התורה לדבריה [כלשון האבות דרבי נתן (הפוס ווינא שנת תרמ"ו, נוסחא ב פרק א)] כדי שלא יבוא האדם ליכשל בעריות. ולכן מי שעבר והתייחד, אף שלא נכשל בגילוי עריות, מכל מקום פרץ את הגדר שגדרה התורה לדבריה ועבר על איסור מן התורה. ויותר מזה כתב הגרש"ז אויערבאך (בהסכמתו לספר דבר הלכה), שכל שהיחוד הוא במקום שהם יכולים לשהות כשיעור טומאה, הרי הם עוברים איסור מן התורה כל רגע ורגע שהם שוהים ביחד, גם לפני ששהו כשיעור טומאה. ואפילו אם נמלכו בתוך הזמן ונתפזרו לפני ששהו כשיעור טומאה, כבר עברו על איסור יחוד וצריכים כפרה. וכן היא הסכמת הפוסקים.

ונראה, שאין שום מקום לאדם לבטוח בעצמו שלא יבוא לידי גילוי עריות. שהרי מצינו בכמה מקומות בש"ס סיפורים אודות תנאים ואמוראים שלמים וקדושי עליון, שאלמלי שהקב"ה עזרם בזכות תורתם היו נכשלים בגילוי עריות, ואם בארזים נפלה שלהבת מה נענה אנן אזובי קיר יתמי דיתמי, ומי יעלה בהר ה' ומי יקום ויאמר זכיתי לבי ונקיתי כפי מכל כתמי חטא ועוון. וכבר מצינו בירושלמי (כתובות פרק א סוף הלכה ח) "סבר רבי יהושע הזנות רצה אחר הפסולים, אמר רבי זעירא מתניתא אמרה אפילו כשירין מזנין, דתני אפילו חסיד שבחסידיים אין ממנין אותו אפיטרופוס על עריות". ובספר חסידים (סימן תרי"ט) כתב "שמשון גבור שבגבורים ודוד חסיד שבחסידיים ושלמה חכם שבחכמים ונכשלו...". ובמסכת סוכה (בב) אמרו "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו". וכהנה וכהנה רבות.

ואם יתעקש האדם ויאמר שעל אף שאסור להתייחד, מכל מקום הבושה הכרוכה במניעה מלהתייחד גדולה מאוד ואי אפשר ליפטר ממנה, צריך הוא לזכור שהבושה לעתיד לבוא היא גדולה הרבה יותר. וכמו שמצינו במסכת קידושין (פא) "הנך שבויתא דאתאי לנהרדעא אסקניהו לבי רב עמרם חסידא אשקולו דרגא מקמיהו, בהדי דקא חלפה חדא מנייהו נפל נהורא באיפומא, שקליה רב עמרם לדרגא דלא הווי יכלין בי עשרה למדלייא דלייא לחודיה סליק ואזיל, כי מטא לפלגא דרגא איפשא, רמא קלא נורא בי עמרם, אתו רבנן אמרו ליה כסיפתינן, אמר להו מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי".

ואחרי שנתבאר גדול הטעות של הבושה הבאה מהמניעה מלהתייחד, ומחמת כן היו התנאים מלמדים לתלמידיהם שלא יתביישו, וגם הרמב"ם ראה צורך לפרט דבר זה הלכה לדורות, נראה שעל כל אדם מוטל דבר זה, ללמד לבני אדם שלא יתביישו מלהמנע מלהתייחד. ודבר זה מסור לכל, להודיע לבני ביתו חבריו ושכניו ומקורביו שלא יתביישו, על ידי שידבר עמהם בעניני איסור יחוד, כמו שהוא מדבר עמהם בשאר הלכות שבתורה. ועל ידי שמשווים איסור יחוד לשאר הלכות שבתורה, לא יתבייש האדם מלקיים הלכות אלו, מחמת שההרגש בקיום הלכות אלו לא יהא הרגש של חשד אלא הרגש של קיום ההלכה כמו שנאמר למשה בהר סיני. ואיש לרעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק.

כתב יד של
הגר"מ
פיינשטיין
זצ"ל

(שו"ת אגרות משה אה"ע חלק ד)

תשובות
מהגר"ח
קניבסקי
שליט"א

